

بررسی آزمایشگاهی ثبت بستر خاکی ریزدانه با استفاده از نانورس

مرضیه بهاری^{*} و علی شاهنظری^۱

(تاریخ دریافت: ۱۳۹۱/۷/۳۰؛ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۳/۱۱/۵)

چکیده

حمل مصالح قرضه برای زیرسازی مناسب کانال‌های انتقال آب به منظور تحمل پذیری بیشتر بار حاصل از سازه از جمله موارد مهم در طرح‌های عمرانی می‌باشد که مشکلات زیادی از نظر اجرایی به بار می‌آورد. لذا در این تحقیق ماده‌ی نانوکامپوزیت رس با نسبت وزنی یک درصد با خاک منطقه ترکیب گردید. نمونه خاک موردن آزمایش از بستر کانال C_{۲۵} (انشعابی از بند انحرافی گنج افروز در محدوده‌ی پروژه‌برز) در فواصل مختلف و عمق یک متر برداشت شد. با انجام آزمایش مقاومت فشاری تکمحوری و تحکیم روی خاک ملاحظه شد که با افزودن نانورس به خاک میزان مقاومت برشی، خاصیت چسبندگی و تراکم پذیری خاک به ترتیب برابر با ۱۴/۱۳، ۱۴/۱۳ و ۸۲/۷۶ درصد افزایش یافته و زاویه شکست و نسبت تخلخل نهایی نیز کاهش یافته است. در نتیجه با ترکیب ماده‌ی نانورس به خاک پایداری و استحکام خاک بیشتر شده و مشکلات ناشی از فرسایش بستر و همچنین حمل مصالح قرضه برای زیرسازی کانال وجود نخواهد داشت.

واژه‌های کلیدی: پایداری خاک، تحکیم، فرسایش، مقاومت فشاری، نانورس

۱. گروه مهندسی آب، دانشکده مهندسی زراعی، دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی ساری

*: مسئول مکاتبات، پست الکترونیکی: Mbahari198551@yahoo.com

مقدمه

پلیمرها نقش زیادی را ایفا کنند (۱۰). مونت موریلوئیت تنها رس طبیعی است که استفاده از آن به عنوان یک نانو رس مناسب بیشتر مورد توجه است (۶).

در تحقیقی برای بررسی تأثیر نانورس بر خواص ژئوتکنیکی خاک‌های ماسه‌ای رس‌دار از ۳ درصد مختلف نانورس به میزان ۰/۵، ۱ و ۲ درصد وزن نمونه استفاده گردید که نتایج نشان دهنده بھبود خواص ژئوتکنیکی خاک بعد از افزایش نانورس به خاک بود (۵). در تحقیقی دیگر با افزودن نانورس به خاک مشاهده گردید که حد روانی و حد خمیری پس از اضافه کردن ماده نانورس افزایش یافته است (۱). همچنین با انجام آزمایش تراکم بر روی خاکستربادی و با افزایش مقدار ارگانوسیلان در ابعاد نانو نتیجه گرفته شد که مقدار رطوبت بھینه کاهش و وزن مخصوص خشک بیشینه افزایش یافته است و نیز اصلاح خاک با ارگانوسیلان، افزایش مقاومت، کاهش پتانسیل تورم و کاهش چشمگیر رسانایی هیدرولیکی را به همراه داشته است (۸).

هدف از این پژوهش ترکیب ماده نانوکامپوزیت رس به خاک بستر کanal انتقال آب C_{25} انشعاب یافته از محل بند انحرافی گنج افروز در محدوده پروژه البرز می‌باشد تا بدین طریق خواص ژئوتکنیکی خاک از قبیل مقاومت بررشی، چسبندگی، شاخص فشردگی و تراکم‌پذیری خاک بھبود یابد.

مواد و روش‌ها

از آنجایی که خاک رس مونت موریلوئیت گستردگی قابل توجهی در جهان دارد و نیز به دلیل دارا بودن سطح ویژه و ظرفیت تبادل کاتیونی بالا، توانایی جذب آب بالایی دارد (۱۲) در این پژوهش از این نوع خاک رس استفاده گردید. همچنین در این تحقیق به این دلیل که روش سل-ژل (sol-gel) متداول‌ترین روش تولید نانوذرات در فاز مایع می‌باشد، این روش از میان روش‌های مختلف تولید نانوذرات (چگالش گاز خشی، سل-ژل و آسیاب مکانیکی) انتخاب گردید (۱۱). در ابتدا با روش سل-ژل، نانوذرات مونت موریلوئیت تهیه شد. در

طرح‌های عمرانی زیادی در سطح کشور در حال اجرا می‌باشد، این طرح‌ها به خصوص در بخش آب نیازمند یک زیرسازی مناسب می‌باشند تا بتوانند باز حاصل از سازه را تحمل نمایند. بدین‌منظور در اکثر طرح‌ها از مصالح قرضه استفاده می‌شود، چون اغلب خاک‌ها توان تحمل سازه را ندارند و پس از مدتی نشست خواهند کرد بدین‌منظور از مصالح درشت دانه مثل مصالح رودخانه‌ای و کوهی استفاده می‌شود که عموماً با صرف هزینه زیاد از مناطق دوردست به محل پروژه انتقال می‌یابند و پس از خاک برداری خاک موجود، با تراکم مناسبی برای زیرسازی کanal‌ها استفاده می‌شوند. در بسیاری از مناطق برداشت بی رویه مصالح مرغوب رودخانه‌ای باعث ایجاد عوارض ناخوشایندی از نظر ژئومورفولوژیکی مانند به هم خوردن تعادل طبیعی و تغییر مسیر رودخانه شده است همچنین این امر موجب کاهش راندمان برداشت آب از رودخانه، تشدید فرسایش در پایین دست رودخانه، تشدید عوامل رخداد سیلاب و خسارات ناشی از آن و تخریب سازه‌های تقاضعی در رودخانه‌ها می‌شود. همچنین پیامدهای زیست محیطی مانند تخریب زمین‌های اطراف، آبزیان و زیستگاه‌های پرندگان و جانوران منطقه را در پی دارد (۴). افزایش وزن مخصوص و تراکم‌پذیری خاک زیرین باعث بھبود مشخصه‌های مقاومتی خاک و افزایش ظرفیت باربری پی و کاهش نشست های ناخواسته‌ی سازه می‌شود. بنابراین پیدا کردن راهکاری که بتواند باعث افزایش باربری، تراکم‌پذیری و مقاومت گردد و از طرف دیگر کاهش نشست خاک زیرین کanal‌های انتقال آب شود، باعث کاهش هزینه طرح‌ها خواهد شد. بدین‌منظور در این تحقیق از نانورس‌ها استفاده شده است. نانورس‌ها کانی‌هایی در مقیاس نانومتر هستند که از سطح ویژه‌ای در حدود ۷۵۰ متر مربع بر گرم برخوردارند این مواد اغلب به عنوان پرکننده‌ها در اصلاح خواص پلیمرها به کار گرفته شده‌اند (۷ و ۱۴). مزیت‌هایی از قبیل خالص بودن و ظرفیت تبادل کاتیونی بالا در این کامپوزیت‌ها باعث شده است تا نانورس‌ها در استحکام

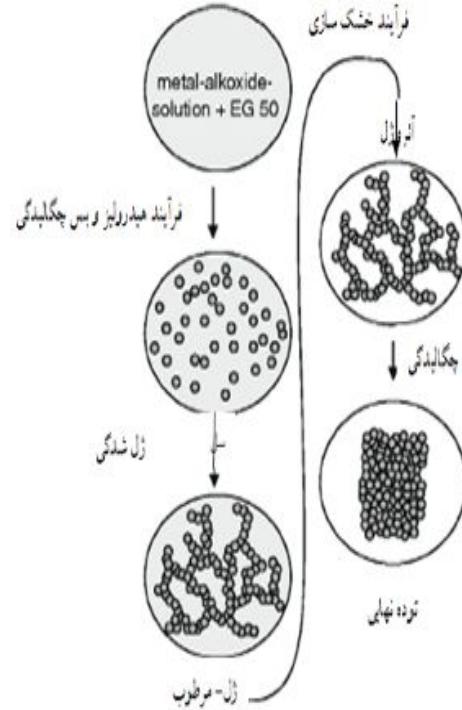
$$G_s = M_s / [M_s + (M_a - M_b)] \quad [1]$$

M_s وزن نمونه خشک شده در آون، M_a وزن پیکنومتر پر از آب در دمای T_a ، M_b وزن پیکنومتر پر از آب و خاک در دمای T_b بر حسب گرم می‌باشد.

با مطالعه تحقیقات انجام شده (۱ و ۵) درصد نانورس مورد آزمایش برای تزریق به خاک بستر کanal معادل یک درصد انتخاب گردید. بعد از ترکیب خاک به نسبت وزنی ۱ درصد با ماده نانوکامپوزیت رس، آزمایشات تراکم، مقاومت فشاری ساده (تک محوری، محصور نشده) و تحکیم طبق استاندارد JIS ژاپن روی این خاک انجام گردید. جهت انجام آزمایش تک محوری برای اندازه گیری تقریبی مقاومت برشی خاک چسبنده، ابتدا بر روی خاک مورد مطالعه آزمایش پروکتور استاندارد انجام گردید و رطوبت و تراکم بهینه خاک تعیین گردید. با رسم منحنی تراکم، ۹۰٪ (درصد رطوبت متناظر با ۹۰٪ وزن مخصوص) خشک ماقریم) به دست آمد و مقدار آب لازم برای اشباع خشک نمونه در آزمایش مقاومت فشاری تک محوری از فرمول زیر محاسبه گردید:

$$[2] \quad ۱/۱ * ۱۰۰۰ = ۹۰ - (۰ * ۱/۱)$$

در این فرمول θ درصد رطوبت اولیه می‌باشد. با انجام آزمایش تک محوری، منحنی‌های تنش-کرنش (-) رسم گردید. حداقل تنش فشاری قبل از آن که کرنش حاصله به بیش از ۱۵ درصد برسد با استفاده از نمودار تنش-کرنش تعیین و به عنوان مقاومت فشاری تک محوری (q_u) تعریف شد. میزان چسبندگی (C_u) نیز برابر نصف مقدار مقاومت فشاری تک محوری تعیین گردید. شب قسمت اول منحنی‌های تنش-کرنش به عنوان مدول الاستیسیته اولیه تغییر شکل (E_s) محاسبه گردید. به شرایطی که نمونه نمی‌تواند پس از آن مرحله، فشار بیشتری را تحمل نماید شکست گفته می‌شود. به عبارت دیگر، نقطه‌ای که بیشترین مقاومت را در برابر تغییر شکل در اثر فشاری محوری نشان می‌دهد، بیان گر لحظه و شرایط شکست می‌باشد. زوایای شکست خاک با افق بلاfacسله پس از ایجاد ترک در نمونه خاک حاوی و فاقد نانورس توسط نقاله اندازه گیری شد.

شکل ۱. نمایی از سنتز به روش سل-زل

این روش، محلول همگن آماده شده به سل و سپس به ژل و بعد از آن به نانوذرات تبدیل گردید (شکل ۱). از ۵ گرم ماده‌ی زایکوسیل که برای ضد آب کردن بتن و مصالح ساختمانی و محافظت از آنها در برابر گرما، اشعه فرابنفش و فرسایش به کار می‌رود (۳) برای پر کردن فضای مابین لایه‌های موئیت موئیلوفونیت استفاده گردید که این ماده در اثر ایجاد تغییرات شیمیایی در موئیت موئیلوفونیت به آن خاصیت آبگریزی دارد.

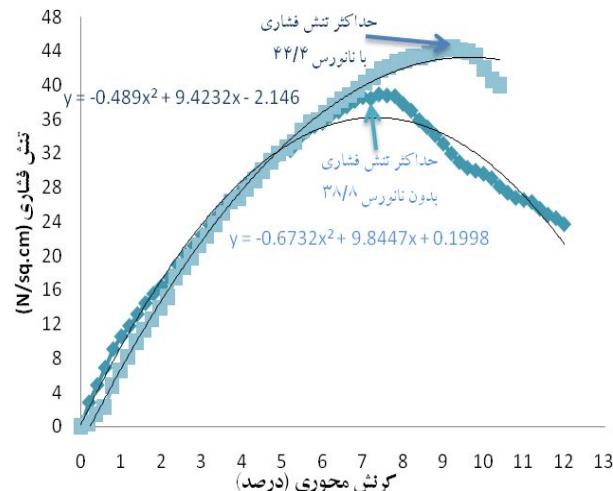
نمونه خاک‌ها از بستر کanal C₂₅ از کanal‌های انشعابی بند انحرافی گنج افزوز در محدوده‌ی پروژه البرز در منطقه شمال شهرستان قائم شهر واقع در استان مازندران، برداشت گردید. نمونه‌ها از عمق یک متری و به ترتیب از فواصل ۱۸۰+۰۰، ۹۰+۰۰، ۲۵۰+۰ و ۴۵۰+۰ در مسیر کanal انتقال آب C₂₅ برداشت گردید.

آزمایش دانه بندی و هیدرومتری روی ۳ کیلوگرم از این خاک انجام شد و منحنی دانه بندی خاک رسم گردید. وزن مخصوص ویژه خاک (G_s) با رابطه زیر محاسبه گردید:

است. همچنین با انجام آزمایش تعیین G_s ، وزن مخصوص ویژه‌ی خاک برابر $2/634$ به دست آمد. در شکل ۲ منحنی‌های تنش-کرنش برای تعیین مقاومت فشاری و تعیین مدول الاستیسیته در نمونه خاک حاوی و فاقد نانورس رسم شده است.

میزان مقاومت فشاری خاک قبل و بعد از افزودن نانورس به ترتیب برابر با $38/8$ و $44/4 N/sq.cm$ ، میزان چسبندگی و مقاومت برشی قبل و بعد از تزریق نانورس به ترتیب برابر با $19/4$ و $22/2 N/sq.cm$ به دست آمد. بنابراین با افزودن $1/13$ درصد وزنی ماده‌ی نانورس به خاک، درصد تغییرات مقاومت فشاری و مقاومت برشی حداقل $14/13$ بوده است. همچنین بیان‌گر این مطلب است که با افزودن میزان یک درصد نانورس در خاک استحکام خاک بستر از حالت خیلی سخت به حالت بسیار سخت رسیده است. مقدار مدول الاستیسیته اولیه تغییر شکل در خاک حاوی و فاقد نانورس به ترتیب معادل 700 و 980 پاسکال بوده که نشان دهنده کاهش 28 درصدی این ضریب در خاک شامل نانورس می‌باشد. کاهش مدول الاستیسیته اولیه تغییر شکل در خاک حاوی نانورس نسبت به خاک فاقد نانورس نشان می‌دهد خاک حاوی نانورس دست خوردگی آن بیشتر از خاک فاقد نانورس بوده است که در پایداری و استحکام خاک تأثیر به سزاوی دارد یعنی ترکیب خاک با نانورس به نیروهای داخلی نگهدارنده ذرات کمک می‌کند که در برابر فشارهای بیشتر، کمتر از خود تغییر شکل نشان دهد، در واقع نیروهای داخلی بین ذرات را افزایش می‌دهد و این امر به ایجاد چسبندگی بیشتر و مقاومت فشاری بیشتر کمک می‌کند.

با مقایسه زوایای شکست در نمونه خاک حاوی و فاقد نانورس مشخص گردید که نوع شکست در نمونه خاک فاقد و حاوی نانورس از نوع شکست ترد است یعنی نمونه در یک یا چند جهت شکسته شده و ترک‌های ایجاد شده در سطح نمونه ظاهر شده است. زاویه شکست قبل از افزودن نانورس به خاک بستر کanal برابر 65° بود که بعد از تزریق نانورس به آن به 60°

شکل ۲. منحنی‌های $5-4$ در نمونه خاک حاوی و فاقد نانورس

پارامترهای حاصل از آزمایش تحکیم نیز از روابط زیر به دست آمدند.

$$C_v = 0/19H^t / t_5 \quad [3]$$

$$a_v = e / p \quad [4]$$

$$m_v = a_v/(1+e_v) \quad [5]$$

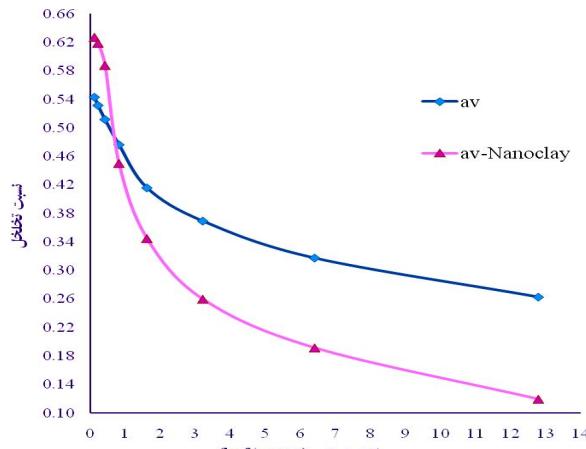
در این روابط، e تغییرات نسبت تخلخل، t نسبت تخلخل اولیه نمونه، p تغییرات بار (فشار) بر واحد سطح نمونه، H زمان 5 s تحکیم، C_v ضریب تحکیم، m_v میانگین طولانی ترین راه زهکشی آب در بارگذاری، a_v ضریب تراکم‌پذیری و ضریب تغییر حجم می‌باشد.

بعد از رسم منحنی $p - \log e$ -آزمایش تحکیم، شاخص فشردگی (C_c) در نمونه خاک حاوی و فاقد نانورس از رابطه زیر محاسبه شد.

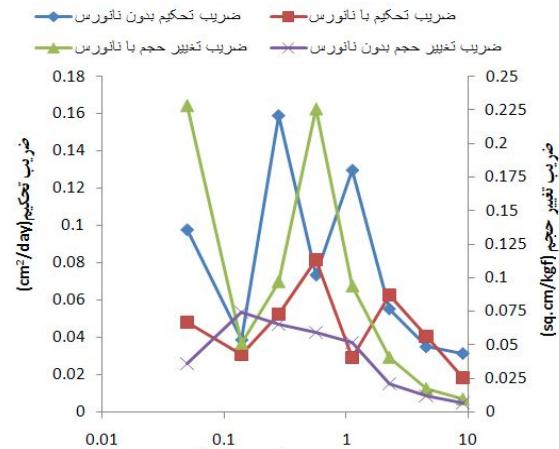
$$C_c = e / (\log p_v / p_1) \quad [6]$$

نتایج و بحث

با رسم منحنی دانه‌بندی مشخص گردید که مقادیر شن، ماسه، سیلت و رس خاک منطقه به ترتیب برابر $1/8$ ، $1/10$ ، $45/7$ و $42/3$ درصد بوده که با توجه به مثلث بافت خاک، نوع خاک منطقه در سیستم طبقه‌بندی USDA از نوع سیلتی رسی بوده

شکل ۴. منحنی a_v آزمایش تحکیم در نمونه خاک حاوی و فاقد نانورس

شکل ۵. منحنی m_v و c_v آزمایش تحکیم در نمونه خاک حاوی و فاقد نانورس

شده است و به عبارتی تغییرات حجمی ارتباط مستقیمی با روند تغییرات ارتفاعی نمونه خاک در قالب نمونه ای تحکیم دارد و میانگین m_v در نمونه ای فاقد نانورس از $0/099$ به $0/285$ در نمونه حاوی نانورس تغییر یافت که به منزله افزایش $2/8$ برابری در نشت تحکیمی است این امر بیان گر این مطلب است که تغییرات ارتفاعی در نمونه حاوی نانورس بیشتر، در نتیجه نشت در آن بیشتر شده است. بنابراین افزودن نانورس باعث افزایش نشت و در ضمن طولانی شدن زمان تحکیم می شود.

در شکل ۴ نیز منحنی a_v آزمایش تحکیم در نمونه خاک حاوی و فاقد نانورس آورده شده است. با انجام عمل تحکیم در دو نمونه خاک حاوی و فاقد نانورس در ضریب تراکم پذیری تغییراتی ایجاد شده است. ضریب تراکم پذیری در نمونه ای فاقد نانورس $0/029$ و در نمونه ای حاوی نانورس $0/053$ به دست آمده است، به بیان دیگر شبیه این تغییرات با افزودن نانورس به خاک بستر $82/76$ درصد افزایش یافته، در نتیجه ضریب تراکم پذیری بیشتر شده است.

در شکل ۵، منحنی $e - \log p$ آزمایش تحکیم در نمونه خاک بستر حاوی و فاقد نانورس رسم گردید. که با توجه به آن و محاسبه شاخص فشردگی از روی شبیه این منحنی ها، شاخص فشردگی در نمونه ای فاقد نانورس $0/176$ و در نمونه ای حاوی

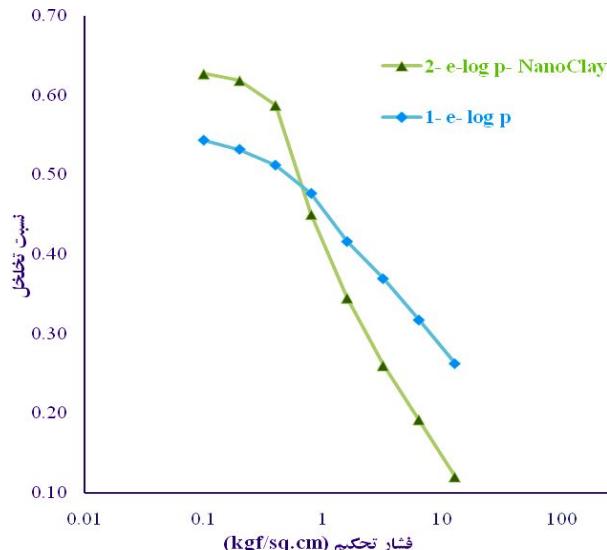
کاهش یافته است به عبارتی زاویه شکست 5 درجه و یا $8/3$ درصد کاهش پیدا کرد که این روند در آزمایشات فوق نشان دهنده ای این است که با افزودن 1 درصد وزنی نانورس به خاک مورد آزمایش، تحمل بار وارد توسط نمونه افزایش یافته و زاویه شکست در نتیجه ای اتصال محکم تر ذرات خاک به یکدیگر کاهش و میزان چسبندگی نمونه افزایش یافته است که با نتایج تحقیقات (5 و 8) مطابقت دارد. در مطالعه ای برای افزایش مقاومت فشاری ماسه از نانوذرات سیلیکا بهره گرفته شد (13). همچنین برای افزایش چسبندگی و همبستگی بین ذرات خاک و کاهش ویسکوزیته آن نیز از نانوذرات سیلیکا استفاده گردید (10).

در شکل ۳ منحنی C_v آزمایش تحکیم در نمونه های خاک بستر حاوی و فاقد نانورس رسم گردیده است. با توجه به رسم منحنی C_v آزمایش تحکیم در نمونه خاک حاوی و فاقد نانورس مشخص گردید که با افزودن نانورس به نمونه ای خاک C_v بستر تغییراتی در روند ضریب تحکیم ایجاد شد و میانگین نمونه خاک فاقد نانورس معادل $0/047$ و در ترکیب با نانوری معادل $0/033$ است در نتیجه روند تغییرات در C_v کاهش یافته است. کاهش ضریب تحکیم نشان دهنده کنتر شدن سرعت وقوع نشت است. با توجه به منحنی m_v مشاهده شد که افزودن نانورس به خاک سبب تغییرات حجمی بیشتر در خاک

در پی داشته باشد، نتیجه‌ی مثبتی نخواهد داشت. اما می‌توان قبیل از احداث سازه برای عملیات پیش بارگذاری از این ماده با این ترکیب شیمیایی استفاده نمود به عبارت دیگر در محل‌هایی که مدت زمان نشست طولانی و میزان نشست خاک در دراز مدت بسیار است برای کاهش میزان نشست در اثر احداث سازه‌ها می‌توان از این ماده نانورسی استفاده نمود. در خاک‌های ریزدانه نشست در مدت زمان طولانی اتفاق نخواهد افتاد و سازه‌های احدهای بعد از مدتی در اثر نشست تخربی می‌شوند، برای جلوگیری از این حوادث هم، افزودن نانورس به خاک برای تسريع در نشست با عملیات تحکیمی که به آن پیش بارگذاری گویند، نتایج مثبتی در دراز مدت به دنبال نخواهد داشت. در تحقیقی تأثیر ساختار خاک بر پارامترهای تحکیمی خاک‌های غنی از نانوذرات بررسی شد (۲). در ایالات متحده با استفاده از نانومواد بهبود ۴۰ درصدی نشست را با اعمال زلزله مصنوعی و ارزیابی نشست اعمال شده در آن گزارش شد (۹).

نتیجه‌گیری

با توجه به نتایج این تحقیق می‌توان گفت که نانورس باعث بهبود خصوصیات ژئوتکنیکی خاک بستر کanal می‌گردد. با انجام آزمایش تک محوری مقاومت فشاری خاک در برابر نیروهای سربار ناشی از بار قائم افزایش یافت که این امر باعث کاهش زاویه شکست، افزایش خاصیت چسبندگی و تغییر شکل پذیری کمتر خاک گردید. نتایج حاصل از آزمایش تحکیم در این تحقیق نشان داد که نمونه‌های متراکم شده حاوی نانورس با بارگذاری بر روی آن نسبت به نمونه‌های فاقد نانورس و با همان میزان فشار سربار تراکم پذیرتر گشته و تغییرات حجمی آن به دلیل تغییرات ارتفاعی در نمونه افزایش یافته است یعنی وجود این کانال در ساختار و اسکلت خاک تغییراتی ایجاد نموده که سبب کاهش نسبت تخلخل نهایی خاک و افزایش شاخص فشردگی شده است. در نتیجه با تزریق ماده‌ی نانورس در خاک پایداری و استحکام خاک بیشتر شده و می‌توان از خاک همان منطقه برای ساخت کanal‌ها استفاده نمود.

شکل ۵. منحنی e-log p آزمایش تحکیم در نمونه خاک بستر فاقد و حاوی نانورس

نانورس ۲۸۶٪ به دست آمده است، بنابراین شاخص فشردگی در خاک حاوی نانورس بیشتر از خاک فاقد نانورس بوده است و میزان فشار پیش تحکیمی خاک (p_0) نیز از $1/2$ به $1/51$ رسیده است به عبارتی با افزودن نانورس مقدار آن کمتر شده است و بیان گر این مطلب است که تحمل خاک برای فشارهای سرباری که در آینده متتحمل خواهد شد، بیشتر خواهد گشت.

با اعمال بارگذاری روی نمونه‌ها، تغییرات ارتفاعی در نمونه‌های حاوی نانورس بیشتر بوده است و این تغییرات ارتفاعی حاکی از آن است که وجود نانورس با توجه به ویژگی سطح ویژه‌ی بالا در خاک، سبب تغییر در ساختار خاک و کاهش نسبت تخلخل نهایی گردیده است. نمونه‌های متراکم شده حاوی نانورس با بارگذاری بر آن تراکم پذیرتر گشته و این حالت متراکم شدن بیشتر در منحنی a_7 که نشان‌دهنده‌ی ضربیت تراکم پذیری است، قابل مشاهده است و افزایش شاخص فشردگی نشان‌دهنده‌ی نشست بیشتر در این نوع نمونه‌ها بوده است.

افزودن نانورسی با این خصوصیات شیمیایی در حین بارگذاری مانند احداث سازه در محل که کمترین نشست را

سپاسگزاری

بدین وسیله از اعضای محترم آزمایشگاه مکانیک خاک مرکز تحقیق، توسعه و تکنولوژی هراز به دلیل همکاری های لازم جهت انجام این پژوهش تقدیر و تشکر می گردد.

و دیگر نیازی به حمل مصالح قرضه که هم هزینه زیادی داشته و هم اینکه باعث ایجاد عوارض ژئومورفولوژیکی و زیست محیطی زیادی می شود نخواهد بود، که این امر کاهش هزینه طرح ها را به دنبال خواهد شد.

منابع مورد استفاده

۱. سلیمی، م.، م. کرمی و م. محمدی. ۱۳۹۰. بررسی آزمایشگاهی اثر نانو سیلیس بر خصوصیات ژئوتکنیکی خاک رس رشت. همایش ملی سازه، راه و معماری. دانشگاه آزاد اسلامی واحد چالوس. ۳ تا ۴ اسفند ۱۳۹۰.
۲. سیدی گل سفیدی، ع.، م. ح. بازیار، س. م. میرکاظمی و ح. قاضی. ۱۳۹۰. کاربردهای فناوری نانو در مهندسی ژئوتکنیک. اولین کنفرانس ملی عمران و توسعه. دانشگاه آزاد اسلامی لشت نشا- زیباکنار. ۲۷ بهمن ۱۳۹۰.
۳. صادقی نیک، ع.، ع. بهاری و ن. منوچهریان. ۱۳۸۹. بررسی نقش نانو ذرات در استحکام ساختمان‌ها. پژوهش پژوهشی باشگاه پژوهشگران جوان. دانشگاه آزاد اسلامی واحد جویبار.
۴. نعمتی کوتنایی، م.، ر. فضل اولی و ع. شاهنظری. ۱۳۸۸. بررسی اثر برداشت مصالح رودخانه‌ای بر سیستم رودخانه (مطالعه موردی: رودخانه ماشلک). پایان نامه کارشناسی ارشد مهندسی آب، دانشکده مهندسی زراعی، دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی ساری.
۵. محمدزاده ثانی، ا.، م. عربانی، ا. خدایپرست حقی و ر. جمشیدی چناری. ۱۳۸۹. تأثیر نانورس بر روی خصوصیات ژئوتکنیکی ماسه‌های رس‌دار. چهارمین همایش بین‌المللی مهندسی ژئوتکنیک و مکانیک خاک ایران. تهران. ۱۱ تا ۱۲ آبان ۱۳۸۹.
6. Bahari, A., A. Sadeghi nik, M. Roodbari, K. Taghavi and S. E. Mirshafiei. 2012. Synthesis and strength study of cement mortars containing sic nano particles. Digest J. Nanomater. Biostr. 7: 1427-1435
7. Carmen, D. H. 1996. Clay and Clay Minerals. 44: 424-428.
8. Daniels, J. M., P. Mehta, M. Vaden, D. Sweem, M. D. Mason, M. Zavareh and V. Ogunro. 2009. Nano-scale organo-silane applications in geotechnical and geoenvironmental engineering. J. Terraspace Sci. Eng. 1: 21-30.
9. Gallagher, P. M., C. T. Conlee and K. M. Rollins. 2005. Full-scale field testing of colloidal silica grouting for mitigation of liquefaction risk. J. Geotech. Geoenvir. Eng. 133: 186-196.
10. Gallagher, P. M. and Y. Lin. 2005. Column testing to determine colloid silica transport mechanisms. Geo-Frontiers Congress, 24-26 Janury, USA.
11. Ke, Y. C. and P. stroeve. 2005. Polymer-layered silicate and silica nanocomposites. Elsevier science publishers B. V. Amsterdam. The Netherlands.
12. Quang, T., T. Nguyen and D. G. Baird. 2007. An improved technique for exfoliating and dispersing nanoclay particles into polymer matrices using supercritical carbon dioxide. Polymer. 48: 6923- 6933.
13. Yonekura, R. and M. Miwa. 1993. Fundamental properties of sodium silicate based grout. 11th SAG C, 4-8 May, Singapore.
14. Zhongzhong, Q. 2008. Preparation and X characterization of MMT-Silica nanocomposite: a Sol-gel approach modifying clay surface. Physic. B. 403: 3231-3238.